

Ponedeljek

Leto II.

Ljubljana, 11. junija 1928

Stev 24

Pribičević in Radić predlagata nove volitve

Ogromno zborovanje KDK v Osijeku — Pomembne politične izjave Radića in Pribičevića — Revizija ustave je za ozdravljenje države nujno potrebna — V Srbiji vstaja nova generacija

Osijek, 10. junija. Za današnje manifestacijsko zborovanje KDK je vladalo po Slavoniji in tudi v Banatu veliko zanimanje. Slavonija ne spada ravno med trdnjave KDK, ker so imeli doslej tam vedno tudi radikali in davidovičevci močno oporo. Zato je ogromna udeležba — zbralo se je okoli 10.000 ljudi — presenetila vse, celo voditelje KDK same. Zborovanje se je vršilo na poljani za osiškimi velesejmom.

V Osijeku je bilo osredotočeno orožništvo iz vse osiške oblasti, vendar pa ni prišlo do nikakih resnejših incidentov. Edino po zborovanju, ko so udeleženci spremenjali Svetozarja Pribičevića in Stjepana Radića, je policija skušala onemogočiti sprejem. Radi energične intervencije poslanca Save Kosanovića, pa tudi ob tej priliki ni došlo do nereda. Policija se je zadržala pasivno.

Zborovanje je otvoril ob 10. dopoldne narodni poslanec iz osiškega okraja Ljuban Maštrović, ki je pozdravil vse prisotne, predvsem pa voditelja KDK Svetozarja Pribičevića in Stjepana Radića ter ostalih 12 poslancev, ki so prispeli na shod. Za tem je govoril v imenu Slovenije posl. doktor Švegel, v imenu poške županije poslanec Juraj Demetrović, nato pa burno pozdravljen posl. Sava Kosanović. Razvrstilo se je še sedem poslancev, ki so na kratko pozdravili zborovalce v imenu svojih volilnih okrajev. Po končanih pozdravnih nagovorih je dobil besedo

Svetozar Pribičević

ki ga je množica frenetično pozdravila. Pribičević je začel:

«Bratje in sestre! Po umoru Aleksandra Obrenovića je postal srbski kralj Peter Karagiorgjević (klic: Slava mu!), ki je kot svoje geslo objavil vsemu narodu naslednje besede: «Samo v svobodi se more narod vzgajati za svobodo.» Te besede so bile program Srbije pred vojno in odjeknile so po vsej zemlji, kjer stanujejo Srbi, Hrvati, Slovenci in Bolgari, zaradi česar je dinastija Karagiorgjevičev postala najpopularnejša med vsem narodom. Danes pa gledamo v Beogradu žarišče reakcije. Ne samo narod, temveč tudi Narodna skupščina stoji pod kunkadom. Ko sem L. 1918. v hrvatskem saboru predlagal, naj se Hrvatska, Slavonija in Dalmacija izločijo iz tedanje

avstro-ogrške države ter se spoje s Srbijo, sem mislil, da bomo mogli mirno živeti in se posvetiti potrebnemu delu. Toda v novi državi moramo vojevati težke boje, kakor v nekdanji Avstro-Ogrski.»

V nadaljnjem svojem govoru je Svetozar Pribičević napadel sedanjo vladno in predsednika Narodne skupščine, češ da je nedostojen naslednik velikih prednikov. «Ako gospoda želi, da zavlada v Beogradu trajna vladna večina, naj se razpusti Narodna skupščina in izvedejo nepristranske volitve. Tedaj bodo videli v Beogradu, da Radić in Pribičević spoštujeta večino. Nočemo se pa pokoriti ljudem, ki so prišli v Narodno skupščino s pomočjo policije in ki sedaj s pomočjo iste policije mečejo iz skupščine narodne poslance, izvoljene po svobodni volji naroda. Včeraj so oni v Beogradu, ki so izdali nalog orožnikom, naj odnesejo poslance iz skupščine, zadali smrtni udarec našemu parlamentarizmu in končno same sebi. KDK je napovedala tej vladi boj do do skrajnosti in jo bo tudi izvedla do konca.» (Burno in dolgotrajno odobravanje.)

«Mi ne pravimo,» je nadaljeval Pribičević, «ko se je vihar odobravanja poiglel, da moramo priti v vladno. Videli smo, da se pri nas v vladi ne more ničesar storiti brez temeljite preosnove državne ustave in zvekonov. Ustavo je treba revidirati v dveh smereh, 1. zagotoviti se morata enakost in ravnopravnost vseh državljanov v naši državi, da ne bo, kakor je rekel eden izmed radikalnih prvakov v Narodni skupščini, med nami več gospodov in raje; in 2. za jemčiti se morata svoboda in dostojanstvo človeka ter poskrbeti, da bo zavlada res prava svoboda v naši državi.»

V nadaljnjem svojem govoru je Pribičević opozoril na slavonske demokrate, ki so imeli pogum zapustiti srbijanski demokratsko stranko Ljube Davidovića. «Pozivam vse k sodelovanju, tudi one, ki jih danes ni tukaj. Oni, ki podpirajo srbijanske stranke proti nam, so izdajalci. Smo za to, da se snide o s srbijanci skupaj v eni stranki, toda danes ni za to primerne srbijanske stranke, ker nočejo imeti brata za brata. Zadržanje beograjske mladine in beograjskega občinstva pri zadnjih dogodkih pa nam je vilo novo vero, da bomo s takimi srbijanci našli načina in pota za osvoboditev izpod sedanje tiranije.»

Zborovalci so Pribičevića ponovno prekinjali z viharjem pritrditvam in odobravanjem in mu, ko je končal dolgo časa prirejali burne ovacije. Enako viharno aklimiran je bil tudi

Stepan Radić

ki se je oglašil k besedi takoj za Pribičevićem in je med drugim izjavil:

«Ta vaš Osijek je bil skozi stotine let zbirališče poštenja, marljivosti, napredka, pa tudi strahu. (Živahen smeh.) Tukaj se bratijo Hrvati in Srbi in tukaj so z nami tudi Nemci. Pa tudi ono malo Madžarov in židov v Osijeku ne more zavirati našega zdravega pokreta. Tudi oni vidijo, da delamo za skupne interese. Zahtevamo, da se ukinejo komisarijati in izvedejo ter organizirajo samouprave, da se namesto malih oblasti uvedejo 3 ali 4 velike oblasti in da ne bo treba hoditi za vsako malenkost v Beograd. Tamkaj je težak pristop. Gre sicer, toda samo s klobukom, polnim bankovcev.»

V nadaljnjem svojem govoru je Radić očrtal odnose med strankami v prečankih krajih ter je dejal: «Izmed 199 poslancev v prečankih krajih jih imamo danes 85. Prepričan sem, da bo pri prihodnjih volitvah Dr. Korošec izgubil polovico mandatorov po vsem tem, kar je storil. Srbijanci ne znajo države urediti. Skozi poslednjih 100 let so vodili samo diplomatsko in vojno politiko. Oboroževali so se in sklepali posojila, niso pa imeli dobre notranje uprave. Brez nas prečanci se država ne more urediti. Delali bomo na to, da pride vlada, v kateri ni treba, da bi bili mi, v kateri pa n'kakor ne sme biti političskih radikalov. To bo prehodna vlada in potem bomo šli na volitve.»

Stepan Radić je zaključil svoj govor s klici kralju, južnoslovenskemu narodu in seljaštvu. Ko se je večminutni aplavz poleg, je predsednik Maštrović zaključil lepo uspešno zborovanje. Množica je zapela »Lepo našo domovino«, nato pa se polagoma razšla.

Ob pol 2. popoldne se je vršil na vrtu restavracije Grand-hotela Banket, na katerem je nastopila cela vrsta govornikov, med drugimi tudi Radić in Pribičević. Okrog 3. se je Radić odpeljal z avtomobilom v Zagreb. Pribičević z večino drugih poslancev pa se je preko Vinkovcev vrnil v Beograd.

Zanimive dr. Beneševe ugotovitve

Ministrova replika na izvajanja poslancev o njegovem eksperimentu. — Dolžnosti ČSR do Jugoslavije. — Odnosaji z Rusijo.

Praga, 11. junija. V zunanjem odboru zbornice je zunanji minister dr. Beneš replikal na posamezna izvajanja govornikov glede njegovega eksperimenta.

Dr. Beneš je izjavil med drugim: Že večkrat sem dejal, da se opira češkoslovaška politika v Srednji Evropi na politični status quo. S tem je rečeno vse. Češkoslovaška je pripravljena k vsakemu gospodarskemu sodelovanju pod pogojem, da se ohrani njena gospodarska suvereniteta. Tudi s tem je rečeno vse. Zaradi tega nismo za nobeno carinsko unijo, niti ne za kako konfederacijo ali kaj sličnega.

Komunističnemu poslancu Sternu, ki je dejal, da bo tudi Češkoslovaška zapletena v konflikt, ki bi nastal med Jugoslavijo in Italijo, moram odgovoriti, da bo zadostoval vpogled v zvezno pogodbo med Češkoslovaško in Jugoslavijo, kjer je črno na belem zapisano, kaj so naše obveznosti.

Kar se tiče trgovinskih pogajanj s sovjetsko Rusijo, je ugotovil dr. Beneš, da je trgovinsko ministrstvo kakor pri

vseh sličnih pogajanjih zahtevalo izvedeniška poročila vseh interesentov, ki so zainteresirani na trgovini z Rusijo. Ko bodo vsa ta poročila skupaj, bo mogoče pričeti konkretna pogajanja.

K temu pripominja vaš poročevalec, da je ravno te dni prispel iz Moskve v Prago šef češkoslovaške komisije Girs z informacijami o sedanjem gospodarskem in finančnem položaju sovjetske Rusije.

Pričetek volilnega boja za ameriškega predsednika

Jutri se prične nacionalni konvent republikancev

Newyork, 10. junija. Dasi se bo nacionalni konvent republikanske stranke v Kansas City, ki naj postavi kandidata za predsedniške volitve, pričel šele v torek, se vrše priprave za to zasedanje že z vso intenzivnostjo in javnostjo.

Večji del delegatov je že na poti v Kansas, zaradi česar je bilo uvedenih tudi mnogo posebnih vlakov. Hooverjevi pristaši vztrajajo na tem, da bo Hoover že pri prvih volitvah združil zase 500 glasov, in so prepričani, da mu bo naslednje glasovanje z lahkoto prineslo še ono število glasov, ki mu bo manjkalo. Razen tega so voditelji strankinskih skupin, ki nasprotujejo Hooverju, med drugimi bivši guverner Loudon in senator Watson izjavili, da bodo preprečili poizkus, da bi bil Hoover postavljen za kandidata, ker bi želeli kompetenta iz srednjega zapada. Kljub temu za bodo podpirali Hooverja, če bo kot kandidat prodir.

Po naziranjih, ki prevladuje na več krajih, bo odločalo o tem 79 delegatov Pensilvanije. Delegacije nekaterih držav vendarle upajo, da bodo prodrle s svojimi kandidati.

Zopet incident ob romunsko-madžarski meji

Budimpešta, 10. junija. Iz Battonye poročajo, da je prišlo na romunsko-madžarski meji v bližini Battonye do obmejnega incidenta. Nekaj rumunski obmejni stražnik je streljal in težko ranil madžarskega obmejnega stražnika, ki je ob meji opravljal službo.

Danes novi viharji v Narodni skupščini

Sila je edina opora sedanje vladne večine. — Globok vtis močnejše manifestacije KDK v Osijeku. — Izključeni poslanci pridejo baje danes zopet v skupščino.

— Beograd, 10. junija. Danes ni bilo nobenih posebnih političnih dogodkov. Največ zanimanja v političnih krogih je bilo za veliko zborovanje KDK, ki se je danes vršilo v Osijeku. Včerašnji dogodki v Narodni skupščini so umevno zapustili najmanjši vtis v vseh političnih krogih. Poudarja se, da zadržanje vlade in njene večine v parlamentu dokazuje, da sedanja vlada ni sposobna drugače delati kakor s pomočjo orožništva.

Postopanje vlade je seveda izzvalo še večje ogorčenje pri opoziciji, ki je po včerašnjih dogodkih še bolj nepomirljiva. Prihodnja seja Narodne skupščine bo jutri dopoldne. Zemljoradniški poslanec Čeda Kukanović, ki so ga včeraj orožniki odnesli iz skupščinske dvorane, je danes zatrieval novinarjem, da bo jutri zopet prišel na sejo, čeprav bi ga skušali orožniki ponovno vreči ven. Pričakovati je torej, da bo na jutrišnji seji prišlo zopet do burnih prizorov.

Kongres narodnih železničarjev v Splitu

Velika udeležba iz vse države. — Solidarnost železničarjev v borbi za red in enakopravnost. — Manifestacija za izgubljene pokrajine. — Novi predsednik UJNZB.

Split, 10. junija. Danes dopoldne se je vršil v Narodnem gledališču 10. kongres organizacije jugoslovenskih narodnih železničarjev in brodarjev, ki mu je prisostvalo okoli 1300 članov iz vseh pokrajin države; med njimi je bilo 119 pooblaščenih delegatov, ki so zastopali 26.700 železničarjev in brodarjev. Po poročilih o poslovanju uprave v preteklem letu sta bili odposlani pozdravni brzojavki kralju in češkoslovaški železničarski organizaciji, ki ravno danes praznuje 30letnico svojega obstoja.

Nato so govorili delegat prometnega ministrstva Aleksander Petrović, direktor zagrebske železniške direkcije Miloš Trebinjac, v imenu delavskih zbornic pa Rudolf Juvan iz Ljubljane. Predsednik zagrebskega oblasnega združenja Bajkaš je v svojem govoru naglašal, da so železničarji edini v zahtevi do pristojnih oblasti, naj namram železničarjem postopajo strogo po načelu: red, delo in enakopravnost. Ko je govoril v imenu splitskih železničarjev Ivo Bolanić, je prišlo do spon-

Beograd, 10. junija. Politični krogi so z živahnim zanimanjem pričakovali današnji shod seljaške demokratske koalicije v Osijeku. Mogočnija manifestacija je napravila to pot v Beogradu še globlji vtis kakor dosedanje prireditve KDK. Davidovičevi demokratski priravnajo, da je v izvajanju Svetozarja Pribičevića o svobodi mnogo resnice. Zanimanje političnih krogov je najbolj osredotočeno na jutrišnje dogodke in sploh na razvoj dogodkov v Narodni skupščini. Prejšnje dni niso verovali, da bo koalicija tako odločno pristopila k izvajanju svoje obstrukcije. Opaža se pa, da vlada v vladnih krogih še vedno brezglavost in da si vzlic včerašnji lekciji ne bodo znali drugače pomagati kakor z nadaljnjim izvajanjem nasiljev. Splošno pozornost je vzbudilo dejstvo, da Ljuba Davidović ni prisostvoval včerašnji seji Narodne skupščine, ker se je očitno sramoval posledice svoje zveze z Vukičevićevim režimom.

tane manifestacije za Istro, Zadar, Reko, Trst in Gorico.

Sprejete resolucije zahtevajo od centralne uprave udruženja, naj uvede ostro borbo za železničarske pravice. Za tem je bila izvoljena nova uprava, ki ji načeljuje kot predsednik Milan Jožić, načelnik prometnega oddelka ministrstva saobraćaja. Zvečer so imeli železničarji banket, jutri napravijo izlet na otok Hvar, zvečer pa odpuštujejo domov.

Zahteve rudniških lastnikov

Beograd, 10. junija. Danes se je vršila tu letna skupščina organizacije rudniških lastnikov. Na skupščini so bile sprejete resolucije, ki pozivajo vladno in Narodno skupščino, naj čimprej uvedejo zakon o pospeševanju industrije. Zatem se naproša rudarsko ravnateljstvo, naj izvede skupno akcijo za čim sodobnejše izkoriščanje vseh vrst premoga. Da bi se izkoristile domače vodne sile, se pozivajo gospodarska ministrstva in korporacije, naj skupno sestavijo program za elektrifikacijo naše države.

Nobilova polarna ekspedicija rešena

Radiotelegrafske zveze z „Italio“ oficijelno verificirane

«Italia» na majhnem otoku, oddaljenem 20 milj od Capa Leight Smith. — Posadka zdrava in preskrbljena z živežem. — Pohod ladij in zrakoplovov proti Severovzhodni deželi. — Nobile se je posluževal radiotelegrafskih znakov italijanske vojne mornarice!

Kingsbay, 10. junija. Po brezžični brzojavki kapetana »Città di Milano« je »Italia« na otoku Foyu na obali Severovzhodne dežele.

Oslo, 10. junija. Italijansko poslanstvo je prejelo sinoči od ladje »Città di Milano« naslednjo vest:

Včeraj smo sprejeli točna znamenja o »Italiji«, ki je naznanila svoj položaj. Sedaj imamo brez dvoma zvezo z njo in gotovo je, da je sedaj v bližini severovzhodne dežele. Spitzbergov. Pričakujemo še natančnega potrdila njene pozicije. Kapetan Larsen je davi odletel k parniku Hobby. Larsen bo skušal skupaj s poročnikom Lütsov-Hohmom poiskati »Italio«, čije pozicija je bila določena na točki 80 stopinj 30 minut severne širine in 28 stopinj vzhodne dolžine (t. i. 20 milj od Capa Leight Smith).

Vojni minister je prejel od kapetana Larsena nastopno brzojavko: Pozicija, ki jo je navedla »Italia«, je očitno tako gotova, da je treba storiti vse, da se dospe tjakaj. Vremenski položaj za potovanje proti severu je neugoden. Parnik »Braganza« je na mojo prošnjo odplul v Kingsbay, da naloži goriva in druge opreme za moj aparat, če ne bom prej odletel. Priporočil sem kapetanu ladje »Città di Milano«, naj skuša pritegniti najmočnejšega

sovjetskega lomilca ledu, s katerim naj prodira proti označeni poziciji »Italije«. Priporočil sem tudi, naj vzame na krov še pasjo vprego z Green Harbourja, da bi ž njo ob severovzhodni deželi naložil skladišče živil, če bi lomilec ledu ne mogel prodirati. Dalje sem priporočil, naj bi naprosil letalca Maddaleno, da svoj start pospeši, ker naš stroj ne more vzeti s seboj nikakega provijanta, ker mora ves prostor ohraniti

za gorivo za povratek.

Načrti o naših poizvedovalnih poletih zavirajo od tega, kako daleč bo mogel napredovati parnik »Braganza«. Po poizkušnjah Lützovala in oddelkov, ki so se izkrcali na kopno, je izključeno, da bi bila »Italia« zapadno od Hinloppena.

Kljub temu pa bomo z našimi poleti preiskovali tudi vzhodno smer severne obale severovzhodne dežele.

Rim, 10. junija. Biagi, Nobilov radio brzojavec, je brezžično sporočil svojo matično številko ladji »Città di Milano«. Strokovnjaki menijo, da je s tem nepobito dokazano, odkod izvirajo vse dosedanje brezžične brzojavke. Kakor pripominja »Tribuna«, je mogel matično številko Biagija poznati samo dober znanec polarne ekspedicije. Brezžična vest je prispela včeraj popoldne in radio-postaja »Città di Milano« je takoj potrdila pogrešanemu moštvo, da je poročilo sprejela. S tem so odstranjeni vsi dvomi, da niso bile prejšnje brezžične

brzojavke avtentične

Tekom včerašnjega popoldneva so obvestili Nobilovo ženo o rešitvi njenega moža in vsega moštva »Italije«. Vest se je bliskovito razširila po vsej Italiji in povsod je zavladovalo

veliko veselje.

Povsod visijo zastave, listi pa izdajajo

posebne izdaje. Zadnje znake, ki jih je ujeta »Città di Milano«, sta zaradi tega prejeli istočasno dve drugi brezžični postaji, ki jih je postavila italijanska mornarica na nekem griču pri Kingsbayu. Besedilo poročil je sestavljeno v pravilni italijanščini. Razen tega se naglašja, da je brzojavke sestavil najbrže operater, ki dobro pozna izraze in formule, ki jih uporabljajo brezžični brzojavci italijanske vojne mornarice, tako da ni mogoče, da bi jih kdo posnel. Tudi udarci Morsejevih znakov izvirajo od dobro priučenega brzojavca.

Rim, 10. junija. Agencija Stefani poroča: General Nobile sporoča, da ima

živeža za 50 dni

in da posadka z zaupanjem pričakuje rešitve. Medtem pa je patrola treh ljudi odšla od zrakoplova proti severnemu rtiču Spitzbergov. Vest, ki so pripele, še ne prinašajo točnih podatkov o stanju posadke. Ladja »Città di Milano« bo z lastnimi sredstvi in s pomočjo tujih vlad storila vse, da pomaga posadki.

Velika železniška nesreča v Nemčiji

Brzovlak Monakovo—Frankfurt skočil iz tira. — 22 mrtvih in veliko ranjenih. — Med ponesrečenci je več železničarjev.

Berlin, 10. junija. Davi ob 2.20 je skočil iz tira brzovlak Monakovo—Frankfurt, ko je zapuščal postajo Sigelsdorf. Pri tem je bilo 13 oseb ubitih, 6 težko, 22 pa lahko ranjenih. 2 težko ranjena potnika sta podlegla poškodbam v bolnici.

Norimberk, 10. junija. Železniška nesreča pri Siegelndorfu se je pripetila nekoliko pred kreditno, kjer je vozil vlak še s hitrostjo 80 km. Očividci pripovedujejo, da nudi kraj nesreče strašno sliko razdejanih. Lokomotiva in en vagon sta zletela 10 metrov nizdol po nasipu. Eden izmed osebnih vagonov je bil vržen na sprednjega, ki ga je popolnoma zmečkal. Več vagonov se je zvrnilo po nasipu. Eden izmed osebnih va-

gonov je bil vržen na sprednjega, ki ga je popolnoma zmečkal. Več vagonov se je zvrnilo po nasipu. Največ mrtvih in težko ranjenih je bilo v četrtem vagonu, v katerega je uhajala para iz lokomotive. Nekemu potniku je stisnilo glavo in ga je bilo mogoče rešiti šele po dveh in pol urah.

Kmalu po nesreči so prispeli pomožni vlaki iz Würtzburga in Norimberke. Železniško ravnateljstvo objavlja seznam mrtvih in ponesrečenih. Usmrčenih je bilo 14 oseb, med njimi 3 ženske, težko ranjenih 12, med njimi 4 ženske, lahko ranjenih pa 11 potnikov. Že s prvim pomožnim vlakom so prispeli na kraj nesreče zdravniki z zdravniškim materialom.

Krasen uspeh letošnjega velesejma

Včeraj je velesejem obiskalo okrog 12.000 ljudi. Številni kupčjski zaključki. Načrt za prenovitev in razširjenje velesejma.

Naš velesejem je bil včeraj deležen velikega obiska. Ze dopoldne se je v paviljonih in na prostem pred paviljoni kar gnetlo občinstva. Navzlic vročini, ki je zavladala popoldne, je včeraj velesejem obiskalo nad 12.000 ljudi. Prevladovali so predvsem posetniki iz bližnje ljubljanske okolice; pa tudi iz ostale Slovenije in iz juga naše države je prispele še mnogo posetnikov. Tudi promitenti gostov ni manjkalo. Tako je včeraj posetilo velesejem 10 narodnih poslancev iz Srbije skupno z županom mesta Niša, dalje zastopnik avstrijske vlade ministerjalni svetnik dr. Ernest Stadler, zastopnik graškega velesejma in »Hagebunda« tajnik Wilhelm Trede ter ravnatelj francoske gospodarske revije »Lloyd commercial« (Pariz—Bruselj).

Med posetniki je bilo tudi včeraj mnogo kupcev in interesentov. Ze danes lahko ugotovimo, da je večina razstavljavcev letos kupčjsko prav dobro odrezala. Zlasti so zadovoljni razstavljalci pohištva, ki so vsi brez izjeme prodali razstavljene komade po večkrat in poleg tega dobili še številna naročila. Tudi včeraj se je navzlic velikemu navalu občinstva sklenilo mnogo kupčij. Nadrobna prodaja razstavljenega blaga in vzorcev bo danes na zadnji sejski dan, na kar opozarjamo interese.

Prenovitev razstavnih paviljonov in razširjenje velesejma.

Glede na lep uspeh letošnje velesejske prireditve je velesejska upra-

va pustila izdelati načrte za popolno prenovitev razstavnih paviljonov, ki bodo predelani v trajne zgradbe z visokimi betonskimi fundamenti in ognjavnimi strehami. Ta prenovitev je potrebna, ker je velesejem dokazal popolno eksistenčno upravičenost in mu je zagotovljen trajni obstoj. Poleg tega je velesejska uprava tudi prisiljena resno misliti na razširjenje, ker se je izkazalo, da je sedanjí razstavni prostor premajhen.

Velike priprave za jesensko razstavo.

Ceprav letošnji velesejem še ni zaključen so velesejski uradi že preobloženi z delom za jesensko razstavo »Ljubljana v jeseni«, ki se bo vršila od 1.—10. septembra. Ta razstava bo letos izredno obsejna, ker bo zvezana s proslavo 160 letnice obstoja Kmetijske družbe za Slovenijo. Obsegala bo splošno kmetijstvo, mlekarstvo, sadjarstvo, čebelarstvo, vinogradništvo, razstavo goveje živine in konj, povečano razstavo pohištva, vrtnarsko razstavo, v posebnem industrijskem oddelku bodo med drugim razstavljeni različni kmetijski stroji itd. Posebno privlačnost bo vzbudila kulturna razstava »Slovenska knjiga«, ki bo obsegala ves historijat in razvoj naše tiskarske umetnosti. Pri pripravah za to razstavo sodelujejo licejski ravnatelj g. dr. Štebinger, ravnatelj Delniške tiskarne g. Ambrožič, tiskarji, knjižavezi ter vsa založništva in strokovna organizacija grafičnega delavstva.

Moderna umetnost na velesejmu

Nocoj se zapre v paviljonu »K« (poleg higijskega paviljona) razstava mladih slovenskih umetnikov, ki je vzbudila toliko vseobčnega zanimanja in prinesla mladi povojni generaciji zaslužen priznanje. Razvoj zadnjih 10 let, ki ga ponazorjuje ta razstava, je res vsestranski in nam nudi jamstvo tudi za bodočnost. V štirih oddelkih (propaganda, dekoracija, grafika in slikarstvo — plastika) je razstavljenih čez 400 del malone vseh pomembnejših mlajših umetnikov. Visoko stopnjo absolutne umetniške kvalitete kaže knjižna oprema, kjer je povojna generacija izkazala naravnost revolucijo. Posrečeni so tipografski izdelki, plakati, letaki, uporabna grafika. Keramična dela so dokaj originalne in moderne umetniške smeri. Pohištvo, izvršeno v sodobnih elegantnih, a ne pretirano ekstravagantnih oblikah, kaže večjo roko in fin okus. Oderske dekoracije pričajo, da je moderna umetnost že prodrla na naše odre. Sijajno so vezave knjig, lepi ovojni listi in vinjete knjig in časopisov. Zanimiva je peštra zbirka razglednic. — Slike in kipe hrani druga, večja dvorana. Tam se vidijo razvojno urejena dela od skoro 10 let nazaj do danes. Razvojnja linija kaže pot k uravnovešenosti, k umirjeni solidnosti in resnemu studiju. Razstavlja v grafičnem in v splošnem oddelku nad 80 umetnikov, med njimi cela vrsta izvenljubljanskih, celo takih izven meja naše okrnjene Slovenije. Navedemo le par obče znanih imen: kipar L. Dolinar, tržaški kipar France Geršič (prvič razstavlja v Ljubljani), B. Jakac, G. A. Kos, mariborski slikar Ivan Kos, kiparja in slikarja brata France in Tone Kralji, M. Maleš, ing. J. Omahen, Plestenjak, goriški rojak Veno Pilon (slike, grafike in 2 busti), rano umrl kipar Ivan Povirek, kipar I. Napolnik, ing. D. Serajin, ing. I. Spinčič, ravnatelj Rado Pregarec, Fr. Stiplovič, brata Vidmarja (samo grafike), Mara Jerajeva in Dana Pajničeva (ta-janske, Tatjana Inkostri (slike na svili), akvarelista Ante Trstenjak, mariborski rojak in Fran Zupan. — Razstavo je priredila »Umetniška Matrica«, društvo za propaendo slov. moderne umetnosti. To je njena prva, programatična prireditve. Razvoj desetih let, to je baza, odkoder se začne nova pot razvoja. Občinstvo opozarjamo na to reprezentativno revijo moderne umetnosti. Nocoj v ponedeljek se razstava zapre. Vstopnina znaša le 2 dinarja, katalog s tekstom pa 5 dinarjev.

Darujte za spomenik kralju Petru Osvoboditelju!

Sanje

Noč je bila temna in mehka. Sedeli smo v pletenih stoli pred kavarno na Ringu, srebal limonado s slanimi stročnimi in strmeli v črno tišino dreves. Orazna luč namizne svetilke je razblinjala naše obraze in jih prečudno pretvarjala stajalca z modrozelenimi sencami. Neka mehkost, zrahlinost je ležala na vsem; nekaj negativnega, zelnjanskega je preplavljalo nejasne obrise. Utrujenost je učinkovala na lak sladkemu otrovu, begajoče, opojno, vznemirjajoče; bilo je, ko da se kri v žilah medli, lenobno in gosto; ko da se razraščajo življenja kakor težko mesnatost listje okrog naših čel. Bil je občutek, kakor da bi morali nenadoma začeti govoriti v še neslišnem jeziku, besede globokega zvenka, stavke polne muzike; kakor da bi vsakdo imel vsakomur nekaj povedati, nekaj nedoumnega, bistvenega, važnega, nekaj dobrega, ljubečega in poslednjega. Spomini so bili, ki so hlepli po izrazih, polnih kakor zrelo južno sadje, toda vse jezikovne možnosti so nedostopne in osmukajo nežnost s stvari kar deški prsti šarenji prašek z metuljih kril. Govorili smo o detinstvu, o Mozartu in o morju, a celo ti toli žitni in eterični doživljaji so bili preveč predmetni za trdno opojnost tiste ure.

Tedajci izgovori žena: »Vedno in vedno snivam sen, od rane mladosti vedno isti sen, tako jasen in določen, da časih izpodrine istinitost. Sanjam, da sem v dijamantni pokrajini, da ganim po belem snegu. Strmo se vzpenja ledena gora in na to ledeno goro moram priplezati. Nože me bole, sklepi mi drevene, telo mi je prepolno utrujenosti —

Pristopajte k Vodnikovim družbi! Rok za prijavo do 30. junija.

a vem, da moram na vrh, na leskečebo se gor, obdano od mrzlega severnega sija. In gori čisto gori čepi velikanski beli medved z mehko kosmato kožo in čaka name; njegovo življenje me bo gredo, nesel me bo na svojem jakim hrbtu in slednjič se bom odpočila, slednjič bom v varnem zavetju. Plazim se čez razpokla pobočja in noge me bole in roke mi krvave, komaj se premikam, ali moram na vrh... Potem sem gori in velika žival me drži v mehkem, kosmatem kožuhu, pritiska lepo glavo na moja ramena, na moj vrat. Sedaj me bo s svojimi močnimi šapami dvignila na svoj jaki hrbet, sedaj me bo nesele, hoče, da bi jo jaz nesla, obeša se mi za vrat in renči, zadovoljna in lena. In jaz nesem težko telo čez led, po snegu, sopihajoč pod bremenom, vedno znova padajoč, vedno znova dvigajoč kolena v novem, poslednjem naporu. Zakaj ga moram nositi?... Ne vem. Kdo mi podeljuje moči? Ne vem. Od rane mladosti snivam ta sen, znova, vedno znova...«

In eden izmed mož pripoveduje: »V sanjah sem konj, na hrbtu mi sedi žena. S stegni se mi oklepa telesa, z ostrgami me zbada v trebuh, toleče me z bičem. A ne zaradi tega bežim po pustini, ne zaradi tega go nosim v brezkrainost — saj bi jo lahko vrzel s sebe, saj bi jo sunkoma zalučal v žareči pesek. Zakaj ne stirim tega? Ker obrez ženske, ki sedi na mojem hrbtu in me toleče do krvi, žareče in čisto lebdí pred mojimi očmi, ker hitim za tem fantom in drevim, ker moram doiti to vabečo tudo. Žensko telo me bica po dnevu, po noči, ženski obraz, blesteč in hladen in nedosegljiv, me vabi za seboj — ona je breme na mojem hrbtu, ona je luč

Orkan s točo odkril mrliča na polju

Tragična smrt tihotapca Ludvika Novaka iz Kušanovcev.

Murska Sobota, 10. junija.

Strašen orkan v zvezi s točo, ki je uničila v kakih 28. občinah vse sadno drevje in skoro vse poljske pridelke, ni odkril samo marsikatero slabo krite strehe, temveč tudi mrliča na polju, ki je ležal, skrit v žitu, že dober mesec dni. Sprva so ljudje, ki so našli mrtveca, mislili, da gre za zločin, ker je bil mož ustreljen od zadaj. Toda preiskava je dognala da gre za povsem nekaj drugega.

Ze deli časa je tega, odkar so obmejni finančni stražniki zasledili dobro organizirano tihotapsko družbo, ki se je bavila predvsem s tihotapstvom saharna iz Avstrije v našo državo. Ko se je obmejni organ posrečilo približno dognati, po katerih potih prenaša omenjena družba tihotapsko blago, so jo pred mesecem dni po čakali v temni noči v zasedi pri mlinu Karla Dundeke iz Skakovcev. Okrog pomoči je previdno stopila iz teme četvorica težko obloženih tihotapcev, ki so jih stražniki pozvali, naj se predajo. Toda ti se očitno niso hoteli seznaniti s kazenskim zakonom.

V smrt zaradi bede in ljubezni

Epidemija samomorov v naši državi

V Zagrebu se je ustretil v glavo v svojem stanovanju 23letni jurist Milan Feldmann iz Virovitice. Hišni stanovalci so odredili prevoz težko ranjenega mladeniča v bolnico, kjer pa je nesrečno kmalu izdihnil. Vzrok njegovega obupnega dejanja je nesrečna ljubezen.

V Zagrebu v Gjorgijevi ulici 23 je poskušala izvršiti samomor 18letna Dragica Jakopičeva, delavka, rodom iz Krapinskih Toplic. Izpila je večjo množico solne kisline, od česar ji je postalo tako slabo, da se ji je vzdignila kri. V brezupnem stanju so jo prepeljali v bolnico, kjer so ji takoj izprali želodec. Pri zaslišanju je izjavila, da je nedavno živela v skupnem gospodinjstvu z Jusom Gjenanovičem, rodom iz Prijedora. Njuno življenje je bilo nekaj časa srečno in ona je že mislila, da bo ostala ta zveza trajna. Toda Gjenanovič jo je proti vsakemu pričakovanju razočaral; pobegnila je od njega in prekinila z njim vse zveze. Kmalu zatem se je seznanila s kleparskim delavcem Ivom Vrančičem, s katerim se je nastanila v Gjorgijevi ulici 23. Medtem Bosanec Gjenanovič nikakor ni mogel, da bi pozabil svojo bivšo ljubezen ter je prišel Jakopičevu povsod preganjati iz ljubosumnosti in besnosti. Pogosto ji je pretel, da bo zaklal z nožem njo in Vrančiča. Te nepravstane pretnje so Jakopičevu tako razburile, da se je odločila oditi prostovoljno v smrt.

V Nemetinu pri Osijeku je skočila v Dravo 40letna delavka G. V. Še pravočasno je skočil za njo neki čolnar in jo izvlekel iz vode. Ko se je zavedla, je izpovedala, da je hotela v smrt, ker je bila poklicana na policijo zaradi neke fatvine in se ji je zagnusilo življenje, ki ji ni drugega nudilo, ko siromasti in gladi.

V Vardištu pri Sarajevu so našli na cesti mrtvo ciganko Nežo Huseinovičevu. Preiskava je dognala, da se je ciganka, naveličana življenja, vlegla na cesto, da so jo v temi pomandrali volji, ki so vlačili debele hlode.

V Kruševcu se je obesila Kosara Rančičeva, vdova po poglavarju v pokoju. Odkar ji je umrl mož, se je sicer živahna gospa čisto spremenila. V smrt je odšla zaradi težkega srca in samote.

V debarskem hotelu »Balkan« se je zastropila s ciankialnim sobarica Ljubinka Mihajlovičeva. Ker so jo takoj po njenem obupnem dejanju našli in ji nudili zdravniško pomoč, je upati, da bo ostala pri življenju. Nesrečnica je izjavila, da je hotela v smrt zaradi gmotnih neprilik.

V Perkoviću pri Splitu je skočila v vodnjak Mara Selčeva. Njeno truplo so z veliko težavo izvlekli iz globočine. Selčeva je pred kratkim prišla iz zapora, v katerem je presedela 6 mesecev. V smrt je odšla, ker ni mogla preboleti obsodbe.

V Košutnjaku pri Beogradu se je ustretil v glavo trgovski pomočnik Gustav Herberholz. Pri njem so našli dva pisma: eno naslovljeno na brata, drugo na gospodinj, v katerima prosi, naj mu oprostita njegovo obupno dejanje. V smrt mora, ker so ga po krivici obtožili tatvine zlatega nalivnega peresa.

pred mojimi očmi. Tako drevim skozi pustino. Vedno in vedno snivam ta sen...«

In drugi mož pripoveduje: »Sanjam, da moram storiti nekaj važnega, nekaj nečuvno važnega. Toda pozabil sem, kaj; vem le, da je moje življenje neomoteno. Če tega ne storim. In grem venjak na ulice in razmišljam napeto, kaj je to. Ženska švigne mimo mene, njeno lice mi prodira v dušo, toda jaz grem dalje; tedajci se presrašim, tedajci se spomnim: ta ženska je, to žensko moram nagovoriti, zadržati, osvojiti. Tečem za njo, dohitim jo, nagovorim jo — toda ali je v resnici ona, ali se nisem motil? Rečem ji, da jo ljubim, da je ona moja usoda — in ko govorim, vene njeno lice v moji duši, in spoznam; ona ni. Nekaj drugega moram storiti, nekaj drugega mi je bilo v mislih. In vnovič hodim po ulicah, vnovič iščem ono pozabljeno, nečuvno važno. In stopim v sto lokalov, v koncertne dvorane, meneč, da je godba, spaznavajoč, da je nekaj drugega; stopim v gledališča, cerkve, tovarne, povsodi slučte: tu je rešitev, povsodi videč; tu je ni. In se zmrači, znoči, luč me preplavlja, tema mi pada v obraz — pozabil sem, kaj sem iskal, vem le, da moram najti. Počivati bi šel, na klop med zelenje, zaklopil bi oči in se utrudil — toda tisto sekundo bi bilo že mimo mene, nepreklicno, neodvrtljivo: ono, kar iščem, da bi ne živel zaman. Ti tako hodim po ulicah, preveč buden in prenapet dokler ne napoči tisto jutro in tisti dan. Vedno in vedno snivam ta sen...«

Noč je bila temna in mehka. Povedali smo si svoje sanje in zlaž smo se vprašali spogledali. Toda oranžna luč in modrozeleni sence so razblinile naša lica, tako da nobeđen ni mogel prepoznati obrazov svojih drugov.

ker so se urnih krač spustili v beg. Ker se tudi na ponovni poziv in grožnjo straže, da bo streljala, niso ustavili, so pričeli padati v temi ostri streli. Krik ranjenca je razodel stražnikom, da je ena kroglja zadela cilj. Toda kljub napornemu iskanju niso v vsej bližini okolici nikogar mogli najti in sprizniti so se morali z mislijo, da so prevečani tihotapci zopet odnesli zdravo kožo. Sedaj so ugotovili, da temu ni tako, ker so v mrliču spoznali tihotapca Ludvika Novaka iz Kušanovcev, ki so ga finančni stražniki takrat ustrelili, da je plačal svojo družino in hrepenenje po lahkem zaslužku s svojim življenjem.

V petek se je podala na lice mesta sodna komisija iz Murske Sobotne. Najbrže se bo dalo sedaj tudi dognati, kateri tihotapci so bili usodne noči v družbi z Novakom. Žal, da taki nesrečni primeri prav nič ne pripomorejo, da bi ljudje opustili nevarni posel tihotapljenja. Pohlep po zlatu jim slepi oči. V svojem pravnem naziranju ne smatrajo tihotapstva za zločin. In tako beležimo na meji podobne dogodke leto za letom.

Kako je Betka vstala od mrtvih

Litija, 10. junija.

Pred dnevi se je oglasila v neki litijski gostilni čedna gospodična. Iz našega kraja ni bila, po obleki jo je bilo soditi, da je na potovanju, govornica pa jo je izdajala za Ljubljankanko. Popotnica je sedla za mizo; naročila si je spodoben prigrizek. In pot človeka užeja — tudi lepa neznanka si je naročila merico za merico in si pridno galila žej... Ko si je že dovolj privzela dušo, je potnica nenadno vstala in odšla iz gostilniške sobe, na obehalniku pa je pustila prav čeden plašč in klobuk; tudi lične torbice ni vzela s seboj.

Kdo bi si bil pač mislil kaj kuje popotna gospodična? Potekla je ura, dve, tri... prišel je večer, a neznanke ni bilo nazaj in njene stvari so bile še vedno na prejšnjem mestu. Seveda so o vzroku nanadnega izginotja mlade neznanke nastale med domačimi in gosti različne domneve. Pod upli-vom opetovanih samomorov zadnjega časa je bila tudi sedaj soglasna sodba: »Gospodična si je vzela življenje.«

Proti večeru so obvestili o čudni zadevi orožnike, ki so prišli pregledat potnično torbico. Sumnja, da je bila gospiča v smrti, se je s pismi, ki so jih našli v torbici, še bolj utrdila. Orožniki so našli dvojce pisem — a oboje nedokončanih. Prvo je bilo naslovljeno na mater: in Vas prosim, ljubla mati, da mi odpustite ta korak, ki sem ga storila morala..... vaša hčerka Betka....

Drugi list je bil približno iste vsebine, naslovljen pa je bil na nekega gospoda, po vsej domnevi verjetno, na ljubčka. Tudi od njega se je zagonetnica poslovila: ... »Tvoja nesrečna Betka.«

»Samomor! kaj pa drugače!« — To je bila soglasna sodba vseh. »Nikamor drugam ni šla kakor v Savo!« Orožniki so se takoj lotili preiskovanja, pa za obupano Betko ni bilo nikjer sledu: prav nihče ni videl. Kam drugam neki pa naj bi šla mlada damica brez klobuka, plašča in torbice, če ne v Savo! Ker ni bilo niti drugi niti tretji dan nikakega sledu za Betko, so naši sorodniki obvestili orožniške stanice nižje doli ob Savi: Ako bi se našlo tako in tako truplo... Naj sporoče semkaj. Par dni je poteklo, pa niti o živni niti o mrtvi Betki ni bilo nikakega glasu.

Včeraj pa!... Včeraj je prišel iz Zagreba list... Betka je vstala nenadoma od mrtvih! Javila iz Zagreba in se opročča, ker je odšla brez slovesa. In tudi, ker ni plačala zapitka. Opročča se zaradi sitnosti in skrbí, ki jih je naredila gostilničarju. Pa pripoveduje nato vsa srečna, da se je njena usoda na mah spremenila.

— Ko sem stopila za trenutek na ulico, je privozil zonc v avtomobilu za menoj v Litijo. Pobotala sva se kar na hitro, niti v gostilno me ni več pustil nazaj, da vzamem svoje stvari. Odpejala sva se naprej v Zagreb. Vse je sedaj v redu in dobro in jaz sem sedaj srečna... Ob prvi priložnosti se javim, da vzamem svojo priljago ter plačam ceho...«

Tako je drugo dejanje te čudne zgodbe. Kako pa se bo razvijala zadeva naprej, je še zagonetka.

Ljudski kino (Ideal)

Danes ob 16.30, 19.30 in 21. uri

(tri predstave)

MANON LESCAUT

(OPATOVA LJUBICA)

Lya de Putti in Vl. Gajdarov.

Pomnoženi orkester svira krasno istoimensko opero.

90letni starec 56 let v ječi

Berlinska liga za ljudske pravice je izsledila v sodnih zapisih v Straubingu na Bavarskem kaznenka, ki je zaprt že od l. 1872., torej 56 let! Nesrečnik se piše Ivan Oettinger. Star je že 90 let, popolnoma onemogel in slabomeren. Z vnanjim svetom je izgubil vsak stik in noče, da bi ga osvobodili. Liga se bo kljub temu bavila z njegovim življenjem in bo vložila interpelacijo v bavarski zbornici.

Oettinger je bil l. 1872. obsojen zaradi tatvine na 14 let zapora in je svojo kazen prestal v Plassenburgu. Čez nekaj dni je imel biti odpuščen, ko je nenadoma nastal v zapori pretep, v katerem je Oettinger ubil nekoga svojega tovariša. Preden so pazniki prihili, da ga aretirajo, je Oettinger skočil skozi okno na dvorišče in si pretresel možgane. Ko je ozdravel, ga je sodišče obsodilo zaradi umora na smrt, kasneje pa ga pomilostilo na dosmrtno ječo. Zopet so ga zaprli in nihče ni več čul o njem. Sele sedaj so slučajno odkrili njegovo žalostno usodo.

Umetnost obnavljanja

Vzroki zaradi katerih nam ženska ugaja od prvega trenutka, ko jo ugledamo, so skrivnostni in različni. Pogostokrat nam ugaja zaradi svoje lepote, duha, čestokrat tudi zaradi svoje grde. Večkrat so gledalci, ki prisostvujejo postanku velike ljubezni, čudijo: »Kako je mogoče, da se je zagledal vanjo? Saj vendar ni nič posebnega na njej! Š čim ga je vendar ujela?« Vzroke je treba iskati v okolostih, ki so pri ljubezni mnogo večje važnosti ko osebnost sama. Pomladni večer, okusno narejena obleka, zvok glasu, kretnja, vse to utegne biti odločilnega pomena za dvoje bitij.

Toda samo en večer ugajati ni nič! Treba se je znati uveljavljati! Zakon o ponehavanju čustev je strog in neizprosno. Obraz, ki ga smatramo za najlepšega, lahko motrimo po treh, petih ali desetih letih z brezbriznostjo in dolgočasjem. »Kako je lepa vaša gospa!« hvalijo tujci mogoč njegovo ženo. »Da!« jim odgovarja brezbrizno; on sam tega nič več ne občuti.

Tudi duh ne učinkuje trajno osupljivo. Vsako bitje se končno odkljuje z notranjimi zakladi, ki jih je zbiralo vse svoje življenje. V začetku svoje ljubezni jih razpravlja z velikopotezno in obenem nepremišljeno radodarnostjo. O vseh svojih spominih pripoveduje, vse svoje ideje razkriva in vse svoje znanje. Je sijajen kres, ki dogori v prelepih barvah, ne da bi se opazilo, da je pošla že vsa zaloga. Po tolikem blešku plivata dol-gosajne in molk še bolj mučno. Mož in žena si hočeta še nadalje ugajati, toda začudena morata oba ugotoviti, da si ničesar več nimata povedati. Jasno je, da so tu še vsakdanjosti življenja, doma, otroci, govorice, ki jim prislukujeta, časopisi, ki jih prebirata. Toda duh živi samo še »iz rok v usta« — kapital je pošel! Siromašno, negotovo življenje! Tedaj se prikaže tujec, novo bitje, ki je tako bogato z neznanimi možnostmi. Kako naj se zoperstavimo tem velikim čarom?

Recept je preprost po formulaciji, obenem pa težak po izvedbi. Treba se je za vsako ceno obnavljati! Nobena ženska, naj bo še tako lepa in zapeljiva, ne more vedno ugajati, če obstane nepremišljena. Če hoče preprečiti, da je ne bo pregnala druga, mora sama postati ta druga! Zakonica, ki živi izolirano sama zase, sta izgubljena. Le prezgodaj se pokaže pri takih zakonih dolgočasje, proti kateremu obstoji sredstvo v tem, da ohranila v strastni ljubezni neko skrivno neodvisnost duha in individualno akcijsko svobodo.

Ce zreta mož in žena vedno ene in iste stvari, iste ljudi, če je žena glede svojega duševnega razvedrila popolnoma odvisna od moža, kaj naj si potem taka zakonca sploh še nudita?

Žena mora s svojim branjem in s solzami vzbujati spomine na čisto drug nov svet. Učiti se mora opisati z besedami, kaj je videla. Potem bo občutila veselje, ki ga že dolgo ni bila deležna, ker jo prične moč nenadoma zopet oboževati. Sebe obnavljati, je prvo pravilo težke umetnosti uganjanja.

Peking v posesti južnih Kitajcev

Peking, 10. junija. z. Včeraj je na svečan način vkorakalo 6000 mož južne vojske pod poveljstvom generala Cangčena v mesto. Prebivalstvo je bogato okrasilo svoje hiše ter je priredilo četam velike ovacije. General Cangčen je izdal proglas, v katerem sporoča, da se mora prebivalstvo na vsak način podrediti njegovim poveljem. Objubil je vsem kitajskim elementom, ki se ne bodo zoperstavili novemu režimu, da bo ohranil red in varnost. Proglas pravi, da bo še 16 divizij vkorakalo v mesto.

Generalska tekma za Peking.

Nesreča pri konjskih dirkah v Beogradu

Beograd, 10. junija. Na današnjih konjskih dirkah se je pri poslednji točki zgodila težka nesreča. Podporočnik Avgust Bičovski je strmoglavil s konja, ko je hotel preskočiti zapreke. Pri padcu se je nevarno poškodoval.

Velika avtomobilska nesreča

Madrid, 10. junija. Kakor poročajo iz San. Sebastian, je avtomobil, natrpan z izletniki, zavozil proti ograji nekega mostu ter se zvrnil v reko. Osem oseb je utonilo, 10 pa je bilo ranjenih.

Tramvaj zadel v avto

Berlin, 10. junija. V Köpenicku se je pripetila dopoldne velika nesreča. Voz cestne železnice je avtomobil natrpan z izletniki, zavozil proti ograji nekega mostu ter se zvrnil v reko. Osem oseb je utonilo, 10 pa je bilo ranjenih. Odpejali so jih v bolnice. 6 jih je bilo že oddanih v domačo oskrbo.

Praktična posledica evropskega potovanja afganistanske kraljice

Teherana, 11. junija. Kralj Amanulah je dospel v prestolico, kjer ga je sprejel Riza šah. Kljub protestu mohamedanske duhovščine je bila kraljica oblečena v evropsko obleko ter je imela le tanek pajčolan, ki je malo zakrival usta in nos.

Državno nogometno prvenstvo — Motociklistične dirke v Ljubljani

Zasluzene zmage Primorja, Haška in BSK — Finalna tekma na olimpijadi je ostala neodločena — Nesreča pri motociklistični dirki, ki je sicer dobro uspela

Tri zvezne prvenstvene tekme

Lahki zmagi v Zagrebu in Beogradu v Ljubljani si je Primorje priborilo zmago šele v drugem polčasu.

Primorje : Sašk 4:3 (0:3)

Novi prvak LNPA si je včeraj v državnem prvenstvenem tekmovalstvu priboril zelo težko, toda po vseh okoliščinah izredno zasluženo zmago. Ta zmaga je za naš slovenski nogomet velike važnosti, ker je predvsem dokazala, da se zmožemo na naša slovenska nogometna telesa, ki jih je to potest zastopal ASK Primorje — boriti. Nihče po prvem polčasu, ki je končal s skoraj odločilnim rezultatom 3:0 za Saško, ni pričakoval, da bo mogel naš nogometni reprezentant še odločiti tekmo v svojo korist. Toda borbeni duh in zavest, da naš nogometni sport v državnem prvenstvenem tekmovalstvu ne sme ostati brez zmage, sta vili primorjanskemu moštvu ono moč, da je svojo prvo tekmo v tem važnem tekmovalstvu zaslužno dobilo.

Postavi moštev.

Sodnik Willemer sta se javili moštvi v naslednjih postavah:

Primorje: Jančigaj—Svetec, Pečnik—Zemljak, Stanič, Pišek—Jug I. Erman II. Čebolin, Vrhovnik, Uršič.

Sašk: Gilanović—Götz, Pogačnik—Četursić, Bulat, Lovrenović—Pitip, Siebert, Srpanović, Kajon, König.

Tekma je bila odigrana večinoma v fair stilu, čeprav so se dogodile nekatere nepravilnosti, ki gredo pač na rovaš prvenstvenega boja. Začetkom sta obe moštvi igrali precej previdno.

Hoteli sta pač spoznati vrline in napake nasprotnika. Zaradi tega tekma v začetku ni bila precej zanimiva. Videle pa se je, da zna Primorje lažje pridobivati teren. Reči se mora, da je prvih 20 minut Primorje prevladovalo. Imelo je nekaj

prav ugodnih šans,

ki jih pa ni znal izkoristiti. Toda kmalu se je videla nevarnost, ki jo je predstavljala napadna vrsta Saška, zlasti ko je prišla pred gol. Saškov napad je bil, čeprav se o lepo izvedenih kombinacijah nismo mogli govoriti, pred golom mnogo nevarnejši kot primorjanski. V tem oziru se je zlasti odlikovalo levo krilo König, hiter tekač, čigar centri so bili vzorni. V kritični vrsti Sarajevčanov je ugledni srednji krilec Bulat, ki je napadu dal mnogo lepih žog. Branilca sta bila trda in tudi vratar je pokazal dokaj lepih obrambnih akcij. Vendar pa

Sarajevčani kot celota

niso zadovoljili. V tem so jih domačini brezdvomno prekašali.

Primorjansko moštvo

ni v prvem polčasu ni napravilo slabega vtisa. Njegove kombinacije in skupna igra je mnogo bolj ugajala kot ona Saška. Vendar je imelo precejšnjo smolo. Mnogo naravnost idealnih šans, ko je »gol« za naravnost visel v zraku, niso znali izkoristiti. Naravnost ugodno presenetilo pa je primorjansko moštvo v drugem polčasu. V nastopu Primorja po odmoru leži gotovo največji uspeh, ki ga je Primorje na včerajšnji tekmi izločilo za slovenski nogometni sport. Ako bi bila sreča v prvem polčasu bolj naklonjena domačemu moštvu, bi bili Sarajevčani odšli z igrišča poraženi z višjo gol-diferenco.

Z ozirom na potek igre, zlasti z ozirom na igro Primorja v drugem polčasu, smemo upati, da bo slovenski prvak tudi pri drugi tekmi proti Saški, ki se bo vršila v Sarajevu, častno zastopal naš nogometni sport.

O moštvi Primorja treba omeniti, da je obramba v prvem polčasu precej odpuščala. To velja zlasti za Pečnika in tudi za Jančigaja. Pripravniki pa moramo, da so igrali Primorjani v prvem polčasu proti saškemu. V kritični vrsti je bil najboljši Zemljak, zlasti v ofenzivnem oziru je izredno pomagal napadnim vrstam. Mali Pišek je s svojo preudarno igro dokaj imponiral. Stanič izvesten v drugi polovici. Napadna vrsta je izvedla lepe kombinacijske akcije. Dodajanje je bilo precej točno in je skupna igra prav ugajala. Čebolin se je izkazal kot dober tehnik, vendar večkrat predolgo zadržava žogo. Vrhovnik in Erman sta napravila s svojo prodornostjo in igro z glavno dober vtis. Jug zelo plodovit, Uršič pa je igral nekoliko nepremišljeno.

Kratek potek igre.

Primorje je najprej v premoči ter zamudil nekaj ugodnih situacij. Jančigaj dobi šele v 10. min. prvi posel. Prvi gol zabije Sašk v 24. min. V 37. min. pade po krivdi Pečnika in Jančigaja drugi gol. Sled ostre ofenzive Saška. Pol minute pred koncem se posreči Sarajevčanom postavljeni na 3:0.

V drugi polovici pa prevzame Primorje vodstvo odločno v svoje roke. Ostri napadi Primorja se valijo proti gol Saška in v 10. min. zabije Erman prvi gol. Igra postaja vedno bolj živahna in zanimiva. Že sedem minut kasneje postavi Uršič na 2:3. V 19. min. sledi po Emanu tretji gol in izenačenje in v 29. min. se posreči Primorju zabiti zmagovosilni gol. Sašk prikaša, toda ne more ustaviti lepih napadov Primorja. V 34. min. zabije Primorje po kornerju peti gol, ki ga pa sodnik zaradi handsa ne prizna. Tekma postaja dokaj ostra. Četursić zapusti nekaj minut pred koncem igrišče. Primorju uspe, da drži zmagoviti rezultat do konca. Kornerji 7:0 za Primorje.

Sodil je zagrebški sodnik g. Willemer objektivno, toda napravil je precej napak, zlasti glede handsov. Glodalec nekaj nad 1000.

Predtekmi.

Primorje rez. — Reka 5:0 (2:0)

Pri Primorjaših se je spet odlikoval napadna tria, dobra sta bila tudi Čamernek na levem krilu in Anžlovar v голу, ki je ubranil dve 11-metrovki.

Svoboda—Slovan 4:0 (2:0). Šika igra prvo razrednega Slovana, ki bi pač moral tudi v prijeteljski tekmi nastopiti kompleten. Pri Svobodi, ki je prav lepo igrala, je omeniti vratarja Pugi in v napadnih vrstah, ki je igrala s svojo energično igro in streljal pogumno na gol.

Hašk : Sand 6:1 (4:1)

Zagreb, 10. junija. Haško se je pri današnji prvenstveni tekmi prav izdatno revanširal za svoj laniški poraz 3:5, ki ga je doživel od Sanda. Hašk je igral dobro, toda je zmagal svojo staro napako, da je »pustil«, ko je bila njegova zmaga že sigurna. Sand je s svojo igro dokazal,

da tekmovalcu za državno prvenstvo ne bo igral nobene vloge več.

BSK : Gradjanski (Osijek) 6:1 (3:1)

Beograd, 10. junija. Moštvo BSK je brez posebnega truda uspelo s 6:1 premagati svojega nasprotnika iz Osijeka. BSK je forsiral igro s krili ter dosegel vodstvo, toda kmalu so Osijecani izenačili. Ob pavi je bilo razmerje 3:1. V drugem polčasu so Beogradjani zabili še tri gole. Občinstva 1500.

Olimpijada

Urugvaj : Argentina 1:1 (1:0)

Amsterdam, 10. junija. Današnja finalna tekma olimpijskega nogometnega turnirja med Uruguajem in Argentino je kljub podaljšanju 2x15 minut ostala z 1 : 1 neodločena. Tekma se ponovi v sredo.

Ostale nogometne tekme

Maribor : I. SSK Maribor : SK Svoboda 8 : 1 (3 : 1). Obe moštvi sta nastopili v kombinirani postavi.

Split. GAK : Hajduk 1 : 1 in 2 : 2. Brno: Spartak (Praga) : Moravská Slavija 4 : 1.

Toplice: Slavija (Praga) : Teplitzer FC 4 : 2.

Dunaj: Včeraj sta se vršili dve važni prvenstveni tekmi. Admiria je zmagala proti Hakoah ter je s tem postala sigurni prvak za leto 1928. BAC je po hudem boju premagalo Austrijo ter si s tem dobilo dve točki, ki sta ga rešili predzadnjega mesta. Kdo bo s Simmeringom padel v drugi razred, se bo odločilo pri tekmi WAC : Hakoah, ki stojita s 16 točkami pred Simmeringom.

Motociklistične dirke motokluba „Ljubljana“

Velika udeležba. — Napete točke. — Nezgoda dirkača Füttererja iz Zagreba.

Motociklistične dirke so za Ljubljano vedno posebna atrakcija. Že dopoldne je obrnila propagandna vožnja motociklistov po mestu veliko pozornost občinstva po vseh ulicah, koder se je pomikala. V prvih popoldanskih urah so se pričele pomikati proti vojaškemu vežbišču množice občinstva, ki so jih prehitela številna natrpana vozila raznih vrst. Še mnogo pred 15. je bila četrtina dirkališča pred sodniško tribuno polna; polagoma se je napolnil tudi zapadni in deloma južni del, tako da je bilo gledalcev najmanj 3000. Redateljska služba med prihajajočim občinstvom in zadnjimi točkami programa ni bila na višku. Tudi sodniški zbor je stal od časa do časa zaradi pomankljive discipline dirkačev pred ne ravno lahkimi nalogami. Kljub temu je program, ako izjemoma nekaj redakcij in delnih zamud posameznih točk, potekel brez incidenta. Resnejšo poškodbo na glavi je utrpel pri glavni dirki kategorije 250 ccm zagrebški dirkač Mituljin Fütterer, ki je padel na zapadnem ovinku po drugem krogu. Očividno je vzel ovinek premalo previdno, kar je imelo za posledico padec. Ponesrečenca so z ambulantno odpeljali v bolnico. Točka, ki so jo sodniki brez potrebe ustavili, je v celoti odpadla. Stanje g. Füttererja je bilo ob polnočji povoljno.

Točno ob 15. je dal starter znamenje za pričetek

POZDRAVNEGA KROGA IN OTVORITEV DIRKALIŠČA

pod vodstvom motokluba „Ljubljana“, ki se jo je udeležilo 12 kolesarjev, 20 motociklov in 2 motocikla s prikolico.

Nato je sledila

DIRKA NOVINCEV KAT. DO 175 CCM

na 5 krogov (5 km, ker je dirkališče do go ravnino 1 km), ki se je udeležilo 5 tekmovalcev.

Rezultati so naslednji: 1. Manfred Rist (motokol. Ilirija) 5 : 04; 2. Minka Zagar (Ilirija) 5 : 09 1/2; 3. Josip Polik (Ilirija) 5 : 26 1/2. — V tej točki se je posebno odlikovala vozačka Zagarjeva, ki je prevzela z zadnjega mesta do tik pred prvaka vozača. Rist je bil od vsega početka favorizir.

Kot naslednja točka se je vršila

GLAVNA DIRKA KAT. 250 CCM

na 10 krogov, kjer je startalo 6 tekmovalcev. Točka je bila vsled padca Füttererja sredi vožnje ustavljena. Že od starta sta ušla Polik in Fütterer v silnem tempu ter vozila skoraj vstric dva kroga do ovinka, kjer je Fütterer omanil.

Brez večje pavze je sledila nato

Raztresen vlomilec

«Pavel, Pavel! Kaj vendar delaš tu?» «Vraga, popolnoma sem pozabil, da sem doma!»

ringom. — Izidi so bili: Admiria : Hakoah 2 : 0 (0 : 0); BAC : Austria 3 : 1 (2 : 1). Prijateljska tekma: Rapid : Vrbovice 5 : 2 (2 : 1).

Budimpešta: Nemzeti : Kispesti 2 : 2 (1 : 2); Vasas : »33« 3 : 1 (2 : 1); Ferencvaros : Basty 2 : 1 (1 : 0); Hungaria : Attila 2 : 1 (1 : 0); Szabaria : III. okraj 3 : 2 (2 : 2); Bočay : UTE 4 : 2 (1 : 1).

Hazena

I. SSK Maribor : SK Ptuj 16:5 (6:2)

Pri včerajšnji prvenstveni hazenski tekmi v Ptuj je zasluženo zmagala družina Maribora. Zlasti napad Maribora je predvedel lepo kombinacijsko igro in tudi ni pustil nobenih šans neizrabljenih. Kritična vrsta ni popolnoma odgovarjala, dočim je bila branilka Zinka zopet na višku. Ptuj ima najboljšo moč v vratarici in branilki.

Za Maribor so dosegli gole: Danuška 8, Verica 6, Olga 2, za Ptuj pa Vičičeva 3 in Štebihova 2. Sodil g. Baltazar iz Ljubljane jako dobro. S to tekmo si je družina Maribora pridobila prvenstvo mariborskega okrožja za pomladansko sezono.

Tenis

Davis-cup

Anglija - Nemčija 4 : 1. Edino točko je za Nemčijo izvojeval Prenn z zmago nad Higginsom 3 : 6, 6 : 1, 7 : 5, 2 : 6, 6 : 3. Gregory : Moldenhauer 2 : 6, 6 : 4, 3 : 6, 6 : 1, 6 : 2. — Holandska - Avstrija 3 : 2. V dvojbi sta Holandska Timmer in Diemer Kool gladko zmagala nad Avstrijcem Artensom in Matejko 6 : 2, 6 : 3, 6 : 0. Ostala dva singla sta bila sporazumno odpovedana, ker so igralci izrazili željo, da prisostvujejo finalni nogometni tekmi v Amsterdamu med Uruguajem in Argentino, in se obe točki pripiseta Avstrijcem.

DIRKA NOVINCEV KAT. 350 CCM

na 10 krogov, kjer so startali 4 tekmovalci ter se plasirali kot 1. Franc Trampuš (Ilirija) 8 : 35 1/2; 2. N. Hauser (Graz) 8 : 39 in 3. Maks Jančer (motoklub Ljubljana) 9 : 15.

Tu je presenetil novinec Trampuš, ki je z veliko sigurnostjo vozil krog za krogom, končno pustil za seboj zadnjega konkurenta in privozil 10 m pred njim v cilj.

DIRKI KOLESARJEV - NOVINCEV

v 2 krogih je startalo 10 dirkačev. Imeli so v posameznih delih proge močan veter ter so skoraj vso progo prevozili v strjeni skupini. Tik pred ciljem se je odrgal 1. Josip Chihaf (ASK Primorje), ki je prevozil progo v 3 : 30 1/2; drugi je vozil preko traku Ivan Dorč (Sava) v 3 : 31 1/2, tretji pa Adolf Goltež (Ilirija) v 3 : 31 1/2.

PRI DIRKI ZA ČASTNO DARILO LJUBLJANSKE SEKCIJE AVTOKLUBA

na 10 krogov so startali 4 tekmovalci; start je bilo treba ponoviti. Glavno vlogo sta igrala v tej točki Cerič iz Maribora in Janko Semrajc iz Ljubljane, ki pa je proti koncu tudi podlegel sigurni vožnji zmagovalca. Dočim je Trampuš kot četrti tekmovalac kmalu odstopil, se mu je Jančer pridružil šele tik pred koncem. — Mesti sta torej zasedla: 1. N. Cerič iz Maribora v 8 : 24 1/2; 2. Janko Semrajc (kot. Ilirija) v 9 : 07 1/2.

Za tem se je vršila

GLAVNA DIRKA KAT. 250 CCM

na 5 krogov, kjer je tekmovalo 5 dirkačev. Tu je zopet pokazala veliko formo Minka Zagarjeva, ki je sigurno zasedla drugo mesto. Odlični vozači Rado Stajič iz Beograda je bil vseskozi favorit in je v času 7 : 44 1/2, odnesel prvo mesto. Zagarjeva je vozila 5 : 00 1/2, kot tretji pa je v večjem razmahu (5 : 21 1/2) privozil v cilj Manfred Rist. Slavica Lotar iz Zagreba, ki je prav dobro vozila, je v predzadnjem kolu odstopila. Točka je nadomestila opuščeno glavno dirko radi padca.

Pred večjim odmorom, ki ga je določilo vodstvo dirke, se je odigrala še najbolj zanimiva borba v

GLAVNI DIRKI KAT. 350 CCM

na 10 krogov, kjer se je skoraj vso progo vršil srdit dvoboj med Zagrebčanom Uroičem in Mariborčanom Kührjem, ki mu je končno podlegel. Zagrebčani so navdušeni odnesli zmagovalca na ramenih s kolesa. Sandler iz Gradca in Ljubljane Trampuš sta si dovolj prijateljsko vzela tretje in četrto mesto.

Rezultati: 1. Anton Uroič (Zagreb) 7 : 34; 2. Oto Kühr (Maribor) 7 : 34 1/2; 3. J. Sandler (Graz) 8 : 07 1/2, Trampuš je zastal še za 8 sekund.

Po odmoru, ki se je z ozirom na splošno zakasnitev preveč zavlekel, je nastopilo 11 kolesarjev k

GLAVNI DIRKI KOLESARJEV

na 5 krogov. Tudi ta kolesarska skupina se je morala boriti z vetrom in je tik do zadnjih 200 m vozila v skupini, iz katere sta med potjo zmanjkala samo dva. V finishu je zmagal Kosmatin (Primorje) v 9 : 23 1/2, kot drugi je prevozil trak Peršin (Ilirija) 1/2 pozneje in kot tretji Abunar (Primorje) v času 9 : 24 1/2.

Za kolesarji so nastopili

MOTORJI S PRIKLOPICAMI K DIRKI ZA ČASTNO DARILO LJUBLJANSKEGA OBLASTNEGA UDOBORA

na 10 krogov, kjer so nastopili 4 vozači. Točka je bila zelo lepa, vendar pa je prah, ki so ga dvigala vozila, nekoliko oviral pregled in deloma ogrožal vozače pri vožnji. Valter Stuzzi je že na vzhodnem ovinku zavozil iz proge, a se je kmalu zopet povrnil, vendar ni mogel zamujenega nadoknaditi. Zmagal je v krasnem finishu vozač Vladimir Jakusič iz Zagreba v času

8 : 06, drugi je sledil E. Rosa (motoklub Ljubljana) v 8 : 50, tretji pa V. Stuzzi v 9 : 10 1/2. Jakob Mrzlikar je kot četrti dosegel čas 9 : 15. Proti tej točki sta bila vlozena dva protesta, ki pa rezultata nabraze ne bosta spremenila.

Za tem so nastopili trije tekmovalci za dirko za častno darilo mesta Ljubljane na 20 krogov, ki pa jo je vodstvo dirke radi pomote glede uvrstitve dirkačev spreminilo v

DIRKO NOVINCEV KAT. 350 CCM

ter jo obenem reduciralo na 10 krogov. Ker je med dirkači startal tudi Slepčević (motokl. Ljubljana), ki kot novinec ne bi smel startati, se je prvo mesto priznalo drugoplasiranemu Francu Trampušu v času 8 : 20 1/2, drugo pa Janku Semrajcu v 9 : 26 1/2. Slepčević je prevozil 8 : 19 1/2. Sprememba točke po startu je vzbudila med delom občinstva nevoljo, ki pa sprito koncilijantnosti vodstva dirke nikakor ni bila na mestu.

Največja atrakcija je bila

GLAVNA DIRKA KAT. 350 in 500 CCM

na 20 krogov, kjer so startali 4 vozači. V tej točki so se udarili rutinirani vozači Štrban, Uroič in Kühr, dočim je Trampuš kmalu odnehal. Tudi Kühr je kmalu ostal 100 m za, tako da sta v divjem tempu tik drug za drugim pobirala kroge Štrban in Uroič. Ker je imel Uroič očividno slabši stroj, so se njegovi poskusi za prehiteno na vzhodnem ovinku, kjer je bilo vedno največ možnosti, vedno izjalovili. Stanje je ostalo nespremenjeno vse do kraja in tako so privozili v cilj 1.) Anton Štrban (Zagreb) 14 : 52 1/2, 2.) Anton

Vroča velesajmska nedelja v Ljubljani

Čudna samomorilna idila na šišenskem hribu. — Silno živahno vrvenje na velesajmu, v kopališčih in drugod. — Kratek policijski raport.

Ljubljana, 10. junija.

Toliko vrvenja in živahnosti že dolgo nismo imeli v Ljubljani kakor danes, in če povprašamo one, ki so bili zunaj, navdušeno pripominjajo, da je tudi zunaj kar kipele življenja.

Da je prav za prav vendar le najbolj lepo na svetu, sta potrdila že v soboto ponoči dva mlada zaljubljenca, ki sta se namenila iz domače hiše v Šiški v junijsko noč in odšla na Šišenski hrib, da si zaradi nekih zaprek, ki jih jima stavi k nemotnemu uživanju ljubezni nevoščljivi svet, končata življenje... V gozdu sta sedela pod smrekami nekaj časa v tužnem premišljevanju. V dekletovih mokrih očeh je odseval pol neba in žalostno ji je bilo srce. Fant je pripravil samokres, da konča življenje njej in sebi, v tem pa se je ozrl v dolino in v očeh mu je zasijal odsev luči z velesajma. Preden je počilo, je nekaj zasumelo v bližini in priskočil je patroljujoči stražnik, ki je pograbil za mrzlo cev samokresa, izrgal fantu nevarno orožje iz rok in se jel hudovati. V še večjo temo sta nato plahutnili dve senci, ki pa sta se pozneje navdušili za električno luč in pravilo, da sta tekmo noči oba zaljubljenca temeljito revidirala svoje mnenje o življenju in smrti in se izborna zabavala na velesajmskišču, odkoder sta odhajala med poslednjimi zapoznelci. Živita še danes in bosta živela naprej ter se spominjala trenutkov v Šišenskem hribu.

Da, ljubljanski velesajem! Od jutra do večera in pozno v noč se tare ljudstva tam gor. Danes je kar težko najti izraz, ki naj bi označil vse to pestro vrvenje in valovanje množic na prostoru med paviljoni in promenadi v Lattermanovem drevoredu. Velesajmskiše je bilo kakor majhen Babilon, na katerem je bilo čuti vse močnejše jezike in »jezike«, žlobudravih glasov, tujih »šprah« in vse slovenske »dialekte« ter posebej še ljubljanske žargone. Vse te množice le kar opajalo oglušujoče življenje, piskanje, pokanje, zvonjenje in glasovi vseh močnejših instrumentov: harmonik, violin, trobent, neverjetnih oblik, bobnov in vse druge ropotije. Vmes so brneli in puhali motorji, škropile škropilnice, in se je »gihlalo« za izvrstne Kremžarjeve matilnice iz Št. Vida, se debatiralo o vrednosti raznih čistilnih praškov in tekočin, na glas občudovalo skoro živo Jožefino Bakerjevo, ki leži na mični postelji v improvizirani damski sobici tvrde Antona Zalokarja, Cmakajoče so gurmani okušali razne pudinge, drugje zopet cvček, črno kavo, iz-

Mariborsko pismo „Ponedeljku“

Prva letošnja vroča nedelja. — Navdušenje izletnikov in velesajmarjev. — Nekaj policijske kronike.

Maribor, 10. junija.

Z današnjo nedeljo se je začela prav za prav visoka sezona izletov. Oni, ki se dobro razumejo na mnogoličnost barometerske tehnike, so se že v soboto zvečer z nabasanimi nahrbtniki odpravili na bogato zeleno Pohorje, na Veliko Kopo, na Uršulo in celo na Peco. Mnogo izletnikov je odšlo tudi v Vuzenico in Ruše. Drugi zopet so si izbrali Sv. Urbana, večina pa najbližje okolice, zlasti Krčevino, Kamnico, Pekre, Limbuš, Bistrico, Radvanje in druge staroznane izletne točke.

Z visoko izletno sezono so zvezane tudi prireditve. Med temi je vredno omeniti veselič gasilcev v Radvanju. V Krčevini pa si je priredilo veselič nekoliko pogrebno društvo. Na to veseličo so prihajali člani v nič kaj pogrebem razpoloženju.

Izmed kulturnih prireditev v mestu je predvsem omeniti otvoritev razstave slikarskih del pokojnega vuzenjskega rojaka Oskarja Pistorja, ki je bil portretist Desingerjeve šole. Med njegovimi portreti je posebno posrečena slika škofa in pisatelja Slomška. Razstava bo odprta do 24. t. m. Pa ne samo veseljaki, tudi odkriti prija-

Uroič (Zagreb) 14 : 53 1/2 in 3.) Oto Kühr (Maribor) 15 : 06 1/2.

Radi anulacije prve

DIRKE ZA ČASTNO DARILO LJUBLJANE

se je kot zadnja točka v redu ponovila ta dirka na 10 krogov (mesto prvotno doloženih 20, ker se je potek zavlekel). Startalo je 5 vozačev, ki so privozili kakor sledi: 1.) A. Štrban 7 : 40 1/2, 2.) A. Uroič 7 : 41, 3. Slepčević 8 : 18, 4.) P. Trampuš 8 : 42 1/2, 5.) Rist. M. Glavno borbo sta vodila zopet Štrban in Uroič, dočim je Slepčević po slabem startu imel malo šans, da se pomakne na vodstvo.

Zvečer ob 20. se je vršil v hotelu Štrkelj sestanek dirkačev in razdelitev daril, kjer se funkcijonarji motokluba »Ljubljane« prisrčno čestitali udeležencem na doseženih uspehih. Prireditve je s pomočjo vojaštva in orožništva v splošnem potekla v redu in je gotovo navdušila dosežaj na ta sport le malo navajeno Ljubljano. Zeleni bi pa, da prihodnji prireditelji uvažujejo skrbili glede organizacije, ki so jih lahko dobili pri tej dirki.

POZOR! POZOR!

Danes samo ob 4. uri.

Slika mladosti in zakonske svobode

Možje pred poroko

V glavnih vlogah dražestna KATY v. NAGY iz Sobotice ter Mina Vanna, Hanni Weiss.

ELITNI KINO MATICA.

TEL. 2124.

vrstni Bakerjev konjak in maraskin split-ske »Dalmec«.

Toda ni bilo veselje

Moč ljubezni in sovraštva

Mozart in Alojzija Weber

III.

Potolažen je sprejel oče sporočilo o Wolfgangovem odhodu v Pariz, čeprav se je morda zavedal, da je bil baš on tisti, ki mu je v skrbi za njegovo bodočnost prizadejal prvo veliko bol.

Toda Wolfgangove misli so bile kljub odsotnosti vedno pri Alojziji. Neprestano ga je mučila skrb za njegovo prihodnost in nič manj za blagor njene celokupne družine.

Alojzija pa se — vsaj tako se zdi — ni samo preveč spominjala svojega oddaljenega prijatelja, kajti Mozart ne omenja niti enkrat kakega njenega direktnega pisma. Navzlic temu jo je prosil, naj ga osreči s svojim lastnoročnim pismom. Zadovoljno pismo, ki ga je napisal v italijanski, se glasi: »Draga prijateljica! Upam, da ste popolnoma zdravi ter Vas prosim, da vedno pazite na svoje zdravje, ki je največje dobro na tem svetu. Kar se tiče mojega zdravja, se počutim dobro, toda moje srce je nemirno ter ne bom preje pomirjen dokler ne bom preprčan o Vaših uspehih. Najprej naj bi bil zadovoljen, da Vas bom mogel zopet videti in objeti. To je najvišji cilj, ki ga želim. Samo v tem brenenju najdem svojo edino tolažbo. Prosim Vas, pišite mi pogosto. Ne morete si predstavljati radosti, ki mi jo daje Vaša pisma.«

Weberjevi so želeli, da bi Mozart povabil mlado pevko k sebi v Pariz, predvsem pa zato, da bi ji tam preskrbel sijajen engagement, pa tudi zato, ker so se bali, da bi mogel ponehati ogenj Mozartove nesebične ljubezni do Alojzije. Na to Mozart seveda ni mogel pristati dasiravno je hrepenel po bližini svoje ljubljence.

Sicer pa je prišel Mozart v položaj, ko se je moral odločiti k odhodu iz Pariza, ki ga je obojeval kot čudežnega otroka, ki pa se ni menil mnogo zanj, ki je postal mož. Poleg vseh drugih neprijaznosti življenja mu je vzela smrt tudi njegovo ljubljeno mater. Velika je bila njegova bol, toda bil je mlad in mlad človek prenese marsikaj. Njegovo srce je še bolj zahrepenelo po kraju, kjer je živel njegova ljubljanka, od katere je pričakoval tebe in razvedrila. Izprosil si je od očeta

dovoljenje, da se sme na potu iz Pariza v domovino ustaviti v Mannheimu ter je zapustil francosko prestolico.

V Mannheimu se je v času njegove odsotnosti marsikaj spremenilo. Dvor se je preselil v Monakovo in ž njim mnogi Mozartovi prijatelji.

Wendlingovi in Cannabichovi so bili še v Mannheimu in Mozart je stanoval pri Cannabichovih, kjer je užival iskreno gostoljubnost gospe in lepe mlade Roze. Vsi so se trudili, da bi olajšali in olepšali njegovo bivanje med njimi, toda vse je bilo zaman. Mesto je izgubilo zanj vso privlačnost, kajti nje, ki mu je bila vse in po kateri je hrepenel, ni bilo več.

Weberjevi so se namreč preselili, ker niso bili več odvisni od svojega »prijatelja in dobitnika«, odkar je bila Alojzija angažirana kot primadonna v Monakovem, ki je preskrbela tudi svojemu očetu primerno službo. Alojziji je pomagal predvsem Cannabich in sicer iz prijateljstva do Mozarta, toda Alojzija in njen oče sta pozabila na vse ter živela nenadno gmočno srečo zase.

Mozart ni mogel ostati v Mannheimu. Objubil je očetu, da se vrne v Salzburg ter se je nadal na pot v Monakovo, da vidi zopet po tolikem času svojo drago Alojzijo, s katero se je nameraval javno zaročiti. Poln najlepšega upanja je dospel v bavarsko prestolnico, kjer pa je moral doživeti največje razočaranje.

(Nadaljevanje v prihodnjem »Ponedeljku«.)

Specijalni artistični atelje za črko-slikarstvo

PRISTOU & BRICELJ

LJUPLJANA, Resljeva cesta št. 4 — Sv. Petra cesta št. 39. — Telefon 2908.

Ali že imate Album slovenskih književnikov? — Naročite ga pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani

Televox — avtomatični človek

Nedavno so svetovni listi poročali o presenetljivi iznajdbi, s katero se že okolišča Amerika: o stroju — človeku, televoxu ali avtomatičnemu človeku. Ta naprava, produkt zelo večjih tehnikov, mehanikov in inženjerjev, ima nalogo, da izpolni važno vrzel v hiši modernega Američana. Pometa-lja bo stanovanje, pomivala krožnike, brisala prah, prižigala luč — izven stanovanja in hiše pa ne bo porabna, vsaj tako dolgo ne, dokler se izum ne izpopolni, kar pa ne bo, po človeških možganih sodeč, še tako kmalu.

Mehanika namestu duše

V človeku opravljajo vse funkcije možgani. Možgane kolikor toliko poznamo, duše pa se samo zavedamo — videti, otipati te ne moremo, ker je amaterijalna. Ze iz tega dejstva izhaja, kako komplicirana naprava je televox ali avtomatični človek, ki ima v zgornjem delu — nekakšni glavi — več mikrofonov, ki reagirajo vsak na določen ton; vsak mikrofon je zvezan s posebno napravo, ki sproži električnega človeka in ga pošlje na to ali ono delo. Tako se televox premika, hodi in izvršuje nekatera dela.

Kaj dela avtomatični človek

Je seveda zelo omejeno. Mehaničnega človeka ne more poslati gospodinja ne na trg ne v trgovino; pač pa mu lahko zaupa nekatera domača dela — in pravijo, da baš v tem tihi pomen in vrednost iznajdbe. Televox n. pr. pomije posodo, zakuri ogenj in prižge luč; pomete stanovanje in pobriše prah. Zaenkrat je Američanom to dovolj. Kajti avtomatični človek jim je potreben samo v pisarnah in doma pri gospodinjstvu. Posli so dragi, muhasti, zahtevajo visoke meze, jih sploh ni dobiti, Evropeci, ki se smejo naseliti v Ameriki pa so zelo redki.

Čudežne vilice

Nad vse važen je instrument, ki posreduje med pravim in mehaničnim človekom, kajti poslednji reagira le na register določenih tonov. Zavoljo tega ne moreš z avtomatom govoriti po človeško, ne prijazno ne osorno in je vseeno, če ga prosiš ali mu ukazuješ. Za takšen postopek je gluh. Posluha ima samo za vilice, ki dajejo od sebe poseben glas. Nanj se odzove. Glasovnih

nians pa je več in za vsakega so potrebne druge vilice. Lastnik televoxa udari z njimi po železnem predmetu in jih približa avtomatu, nakar se ta začne gibati in izvrševati ... povelja. S posebnimi vilicami ukazuje televoxu, naj zakuri peč; z drugimi mu veli, naj pomije posodo, s tretjimi, naj pomete stanovanje. Reče je poslušen, tudi zelo občutljiv; s klofutami pri njem ne opravi nič, na uho mu moraš samo sladko in prijetno peti ...

Kakor smo že povedali, je televox navezan samo na ožek krog domačega stanovanja, podobnega plošči z električnimi gumbi. Dalje zaenkrat še ne more in od njegove uporabnosti ter od razvoja tehnike je odvisno, če bo kdaj dobil popolnejšo obliko. Vsekakor pa ga imajo že v današnji podobi Američani zelo radi. Zaenkrat seveda samo denarni mogotci, ki celo v avtomatu iščejo romantične pobude.

Zgodbičice glasbenikov

Osemdesetletni Verdi je prisostvoval splošni vaji svojega »Otelka«. Vse je šlo dobro, samo Vaghot, ki je pel vlogo Kasija pijanca, je preslabo posnemal vinjenega človeka, ker je hotel po vsej sili uveljaviti svoj ljubki glas. Verdi ga pokara, Vaghot se pa izgovarja, da se ne more poglabiti v stanje mokrrega brata. »Pred nastopom boste pač morali zvrniti kako čašico nad običajno mero,« odloči stari mojster.

Schwind se je zjutraj oglašil pri Schubertu, da bi šla vkup na sprehod. A ta ne more najti nobenih nogavic, ki bi bile cele. Naposled izpregovori nestrpni posetnik: »Prav zares mislim, da dandanašnji sploh ne pletu več celih nogavic!«

Ruski umetnik Rubinstein je dirigiral v Berlinu. Ob koncu je sinček nekega člana v tamkajšnjem orkestru navdušeno tleskal. »Kaj ti je tako po godu?« ga nagovori Rubinstein. »Nič, gospod. Vesel sem, da je že konec!«

Titatchek je bil moral gostovati v hessenskem dvornem gledališču. Za kapelnika pa je bil tu veliki vojvoda Ludvik I. Titatchek, stoječ za odrom, pa o tem ni nič vedel. Godba je bila neskladna, pihala so uhajala pred godala na lok. Razjarjen stopi

Ura je bila jedva tri in kavarno odpro še le ob šestih. Vzajem ga zjutraj, sem si mislil in šel naprej.

Iz Orfeja so prihajali zadnji solidni ponočnjaki. Med njimi žurnalista Voda in bančni prokurist Ruda, s katerima sem bil v kavarni, dokler se ni izpraznila. Ker nisem želel priti v veselo jutranje družbo, sem pospešil korak in se hitro oddaljil.

Čudna, nejasna slutnja me je spremljala vso pot do kolodvora, kamor sem šel, da presedim v restavraciji jutranje ure.

Potrt in tudi truden sem stopil v lokal, sedel k prvi mizi in si naročil čaja. Zamišljen v vse, kar je bilo od pred-snočnim v zvezi z Lijo, zlasti pa v zagonetnost njene sobe ob mojem povratku, nisem niti videl številnih nedeljskih izletnikov, ki so hiteli, da ne zamudijo prvega vlaka.

Iz moje zamišljenosti me je šele predramil rezek vratarjev klic — Brzovlak ... odhod!

Ozrl sem se za vratjem in — Kaj?... On?... Tu?...

Hitel sem na peron, da se uverim. Čez tračnice je tekel k brzovlaku, ki se je že premikal, gologlav in brez prtljage, ne vedoč, kje bi vstopil v vlak, — on, pravi, resnični — Julij!

gost izza kulis in glasno zagodruja: »Kateri osel pa dirigira?« — »Ta osel sem jaz,« se oglasi vojvoda. Titatchek je tolikanj osupnil, da radi hripavosti oni večer ni pel.

Paderewski je poslušal Bruneaujevo opero »Naskok na mlin«, ki je nje besedilo posneto po znani Zolovi noveli »Kako vam ugaja prireditelj?« ga vprašajo znanci. Brezobzirno se odreže poljski umetnik: »Tekst je Zola. godba Gorgonzola!«

Ako še ne veš

Kako se odvašiš kajenja

Namoči tobak v čisti vodi, ožmi ga s pestjo in posuši v senci. Ko se navadiš pušiti tak opran duhan — to se zgodi v nekaj dneh — boš kadil pet do šest tednov. Nato brez težave odslužiš lulo ali svaljčico.

Devet umetnosti

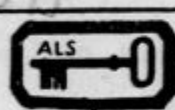
Tako-le jih štejejo: 1. kiparstvo, 2. slikarstvo, 3. stavbarstvo, 4. vrezovalstvo, 5. gledišče, ples in godba, 6. slovstvo in pesništvo, 7. kino, 8. moda, 9. kuharska veščina (Les Annales).

Novi ples

Izumil ga je Francoz, a ime mu je dal angleško: twist. Ni hrupen ko čarleston ali black-bottom. Glagol to twist pomeni: izprepletati, pa tudi: na lahno valovito se gibati in zibati.

Londonski Zoo

Ujetnikom v angleškem zoološkem vrtu se ne godi slabo, kar se tiče krme. V zadnjem letu so potrošili 175.074 banan, 50 ton slankov, 10 ton prepečenca, 2 tona grozdja, 23.800 jajec, 521 funtov posušenih muh (za ptice).

NA VRHUNCU
STOJE NOGA
VICE Z ŽIGOM:
"KLJUČ"

— Gospod natak, ko sem zadnjič pri vas obdeval, je bil kopun bolj rejen kakor današnji.
— Že mogoče, gospod baron. To je pač njegova krivda, če se ni maral rediti.

„Ponedeljekov“ tistek

Čudna zgodba

Ivan Dobravec.

V.

Bilo je že pozno čez polnoč, ko sem se vrnil pred vilo.

Okno Lilijsine sobe je bilo odprto in razsvetljeno.

Vrgel sem kamenček skozi okno, ki je po nesreči padel najbrže na električno svetilko, kajti istočasno ko je zažvenketalo steklo, je ugasnila tudi luč.

Ker je bila noč temna, nisem mogel videti, ako je prišla k oknu.

V zadregi sem stopil za kostanj ob cesti in čakal. Tudi nisem hotel, da bi me kdo prepoznal, še najmanj pa gospa Hilda, ki je presojala take stvari z nje lastno svetniško moralo, čeprav je sama ni preveč strogo izpolnjevala.

Vsi mogoči domisleki so mi prišli v glavo, nikakor pa nisem mogel razumeti, kaj naj bi pomenila molk in tema v njeni sobi. Saj sem vendar točno razumel, naj se vrnem, dasiravno je izrekla besedo bolj z očmi nego z jezikom. Samo dvojje je bilo možno: ali sem prišel prezgodaj ali pa prepozno.

Prvo se mi je zdelo umljivo, drugega pa si nisem znal raztolmačiti. Zakaj prepozno? Saj je vendar še gorela luč v njeni sobi, ko sem prišel! Torej me je čakala. Njega gotovo ni več gori. Kaj naj potem pomeni, da ne da nikakega znaka? Menda vendar ni zamerila moji nerodnosti?

Stoječ za kostanjem sem nepremično gledal proti njenemu oknu. Bilo je vse naokoli tako tiho, da bi moral slišati skoraj najmanjše premikanje v sobi. Toda zaman sem poslušal in zaman upiral oči v okno, ki je ostalo odprto in temno. Bilo mi je, da bi preplezal ograjo in poskusil, ako niso duri slučajno odprte, ali pa da bi kar pozvonil pri vrtnih vratih in naj se zgodi, kar se hoče.

Ni bila ljubezen, kar sem čutil zanj, vsaj tista ljubezen ne, ki more živeti leta in leta brez bližnje ljubljene bitja. Vse kaj drugega je bilo to, kar me je zopet tako nenadno priklenilo nanjo. To sem čutil že prvi večer v restavraciji, posebno pa snoči, ko sem moral napeti vso svojo voljo, da se nisem izdal in da sem se pokazal le kot prijatelja, ki ne sme poznati sebičnosti v občejanju z žensko, ki se je prevarila in katero je

nekoč morda celo zares ljubil.

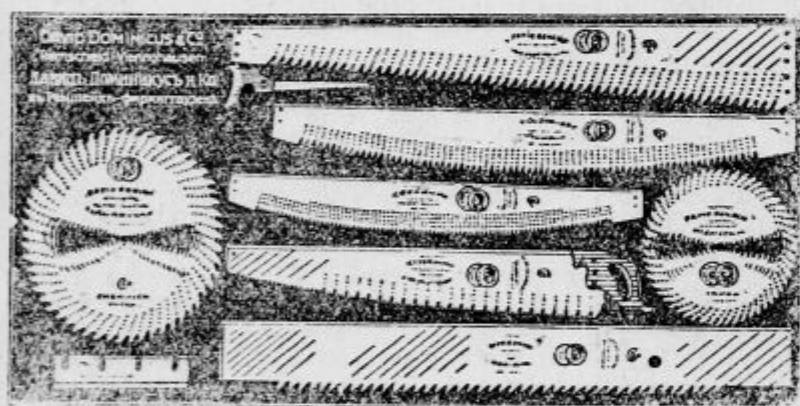
Posvetil sem z žepno svetilko proti oknu, ker se mi je dozdevalo kakor da bi se ob njem nekaj premikalo, toda okno je bilo prazno in brez življenja.

Ko sem ob žepni svetilki pogledal na uro, sem slišal iz Lilijsine sobe bitje stenske ure. Udarila je dvakrat, potem pa je bilo zopet vse tako strašno tiho, da sem se zbal samega sebe. Nič več nisem mogel misliti s prevdarmom.

Počasi in previdno sem stopal na cesto ter se oziral na njeno okno. Na ovinku sem zopet postal in gledal nazaj. Zaman.

Sklenil sem, da ne grem domov in da se vrnem rano dopoldne. S čudnimi mislimi, ki jih je prepletala še bolj čudna in popolnoma nejasna slutnja, sem blodil dolgo po predmestnih ulicah, dokler se ni zdanilo, in sem usmeril svoje korake v mesto.

Ko sem stopal mimo zaprte kavarne, kamor sem šel po odhodu od Lije in kjer sem našel gospo Hildo z njenim možem, sem se spomnil, da sem pozabil v kavarni Lilijsino ogledalce, ki sem ga imel baš v roki, ko se je prikazal Julij. Ne, nisem ga pozabil, ampak je ostal na stolu, kamor ga je položila gospa Hilda, ki sem ga ji v raztresenosti posodil, preden je odšla in ki ga k sreči ni prepoznala.

Specijalna mehanična delavnica

za popravo vseh pisarnih, računskih, kopirnih in razmnoževalnih strojev in blagajn po konkurenčni ceni

LUD. BARAGA, Ljubljana, Selenburgova ul. 6/I. Tel. 2940

la remscheidske žage: jarmenice, mlinke, krožne trane. Nože za skobne stroje, svedre in drugo orodje za lesno industrijo ter mizarje kupite najceneje pri

„JEKLO“

STARI TRG LJUBLJANA

Zahteva te cenik amstvi 17 vsak komei.

20 letnica Sokola II. 17. 6. 1928 na Prulah Razvite prapora, javni nastop, akademija, veselica — ples.

MAGNA PURGA

Urejuje najboljše prebavo!

Cisti želodec in čreva brzo in ugodno! 1 omet pa vseh lekarnah Din 4.—

Pristopajte k Vodnikovim družbil!

Kamnoseška industrija ustanovljena 1860.

Alojziji Vodnik

Ljubljana, poleg gl. kolodvora

Cerkvena častna dela: altariji, prižnice, obhajilne mize itd. Marmornate plošče za pohištvo, elektromonterje, strojarje, trgovske pulte, mesnice, kopalnice, stopnišča in veže v vseh barvah. Nagrobni spomeniki, mavzoleji, rodbinske grobnice, kapele Marmornati kamni za salone in elegantna stanovanja. Kameniti lijkaji za kuhinje. 131a

Naznanilo!

Vljudno naznanjam, da sem otvoril detajlno in engros specialno trgovino lastnih vrvarskih izdelkov v lastni hiši v Celju, Kralja Petra cesta št. 33

Cenj. občinstvu in gg. trgovcem se priporoča

Ivan N. Adamič

Centrala: Ljubljana, Sv. Petra c. 31

Podružnice: Maribor, Vetrinjska ul. 20

Kamnik, Sutna 4

ZADRUŽNA HRANILNICA

reg. pos. in gosp. zadruga z o. z. v LJUBLJANI, Sv. Petra cesta 19

Podeljuje vsakovrtno kredite, eskomтира menice, inkasira fakture ter izvršuje razen deviznih in valutnih vse v bančno stroko spada: oče posle

Sprejema hranilne vloge na knjižice ali v tekočem računu ter jih obrestuje po dogovoru najugodnejše.

Kot pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije vodi poseben oddelek za njih prodajo, poleg tega prodaja tudi srečke Ratne štete na obroke pod zelo ugodnimi pogoji